

Л.А. КОСТИРКО*

(Східноукраїнський національний університет імені В. Даля, м. Северодонецьк, Україна)

Л.О. ЗАЙЦЕВА**

(Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка, м. Старобільськ, Україна)

Передумови формування парадигми фінансового забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання

Посилення глобалізаційних тенденцій у світовій економіці обумовлює зміни умов господарювання підприємств та розподілу фінансових ресурсів для забезпечення їх сталого розвитку. Сталый розвиток підприємств значною мірою залежить від стану їх фінансового забезпечення та вибору інструментів фінансування. Тому пріоритетним завданням є дослідження фінансової природи трансформацій капіталу під впливом економічних процесів та перегляду підходів до формування парадигми фінансового забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання. Метою статті є обґрунтування передумов формування парадигми фінансового забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання та напрямків її реалізації. Для забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання необхідне стабільне відтворення капіталу, що вимагає використання сучасних інструментів залучення фінансових ресурсів: самофінансування, банківського кредитування, бюджетного фінансування й кредитування, перерозподілу коштів, розміщення фінансових інструментів і боргових зобов'язань. В статті представлено процес оптимізації співвідношення форм та обсягів фінансових ресурсів господарської діяльності, що спрямовані на підвищення ефективності фінансування сталого розвитку вітчизняних підприємств. На основі системного аналізу використання сукупності концепцій визначено індикатори фінансового забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання. Результати критичного аналізу фундаментальних теоретичних надбань дозволили розробити вихідні теоретичні положення парадигми фінансового забезпечення сталого розвитку. Головною ідеєю сформованої парадигми є формування відповідного фінансового забезпечення для максимізації вартості компанії орієнтованої на сталий розвиток. Доведено, що вартість підприємства відображає складну систему економічних взаємовідносин і є результируючим показником потенціалу сталого розвитку підприємства.

Ключові слова: парадигма сталого розвитку, фінансове забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання, фінансові ресурси, вартість капіталу, інструменти залучення фінансових ресурсів, соціально відповідальний бізнес.

DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1\(87\)-107-113](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1(87)-107-113)

L.A. KOSTYRKO

(Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, Severodonetsk, Ukraine)

L.O. ZAITSEVA

(Luhansk Taras Shevchenko National University, Starobilsk, Ukraine)

Prerequisites of Formation the Paradigm of Financial Provision for Business Entities Sustainable Development

Globalization trends in the world economy lead to changes in the economic conditions of enterprises activity and the distribution of financial resources to ensure their sustainable development. Sustainable development of enterprises largely depends on the state of their financial support and the choice of financing instruments. Therefore, the priority task is to study the financial nature of capital transformations under the influence of economic processes and revise approaches to the formation of a paradigm for financial support for business entities sustainable development. The purpose of the article is to substantiate the prerequisites of the paradigm of financial support for business entities

* **Костирко Лідія Андріївна**, завідувача кафедрою фінансів і банківської справи Східноукраїнського національного університету імені В. Даля (м. Северодонецьк), доктор економічних наук, професор.

** **Зайцева Людмила Олексіївна**, доцент кафедри фінансів, обліку і банківської справи Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка (м. Старобільськ), кандидат економічних наук.

sustainable development and directions of its implementation. The steady recovery of capital is required to ensure the sustainable development of business entities. Therefore, businesses should apply different modern instruments of raising financial resources: self-financing, bank lending, budget financing and crediting, redistribution of funds, and placement of financial instruments. The article presents the process of optimizing the ratio of forms and volumes of financial resources of economic activity, aimed at improving the efficiency of financing sustainable development of business entities. Based on a systematic analysis of the use of the set of concepts, the indicators of financial support for sustainable development of business entities have been determined. The results of the critical analysis of the fundamental theoretical bases of sustainable development and their development with the help of new postulates have allowed to develop the initial theoretical provisions of the paradigm of financial support for sustainable development. The main idea of this paradigm is to formulate adequate financial support for maximizing the value of a sustainable development-oriented company. It was proved that the value of the company reflects a complex system of economic relations and is the effective indicator of the potential for sustainable development.

Keywords: *sustainable development paradigm, financial support for business entities sustainable development, financial resources, cost of capital, financial tools, socially oriented business.*

Постановка проблеми. Сьогодні з проблемою фінансового забезпечення соціального, економічного та екологічного розвитку стикаються більшість підприємств, що обрали стратегію сталого розвитку, оскільки відсутні ефективні інструменти фінансового регулювання реалізації концепції сталого розвитку та оптимальні умови формування ресурсів і ознак їх довгостроковості використання.

Основним стримуючим фактором розробки концепції фінансового забезпечення сталого розвитку компаній є усвідомлення власниками і менеджерами різних рівнів нової філософії бізнесу (цілей та стратегії сталого розвитку). Нова парадигма покликана відображати і пояснювати зміни економічної реальності, а тому повинна постійно вдосконалюватися, розвиватися під впливом економічних процесів.

Економічна сутність завдань, пов'язаних з фінансуванням модернізації суб'єктів господарювання, виражається в підвищенні темпів економічного зростання, забезпеченні ефективної соціальної та екологічної складової. Визначальною функцією фінансового забезпечення є залучення та раціональне використання фінансово-кредитних та інвестиційних ресурсів. Загальновідомо, що саме наявність фінансових ресурсів/капіталу забезпечує необхідні умови для функціонування економічної системи та компаній, як ключових її складових. Саме капітал в процесі кругообігу господарської діяльності приймає різні форми і впливає на відтворювальні процеси господарюючого суб'єкту. *Найактуальнішим* є сьогодні врахування економічних змін, їх наслідків та ризиків при відтворенні капіталу в умовах збалансованого, гармонійного розвитку фінансових, екологічних та соціальних напрямів діяльності.

Теоретичне і методичне обґрунтування фінансового забезпечення сталого розвитку компаній є актуальною проблемою, особливо в частині дослідження структури джерел, оптимальних умов формування ресурсів і ознак їх довгостроковості використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вирішенню проблем формування й реалізації парадигми сталого розвитку присвячені дослідження таких вітчизняних і зарубіжних вчених як

Б. Данилишин, С. Дорогунцов, В. Міщенко, Л. Шостак, В. Шевчук, З. Герасимчук, В. Прадун, Л. Мельник, М. Шапочка, А. Тихонов, Н. Гребенюк, О. Грянник, В. Феденко, В. Трегобчук та ін.

Загальні засади фінансового забезпечення функціонування суб'єктів господарювання представлені в роботах Р. Балашової, Л. Дикань, А. Кугій, І. Ломачівської, Н. Цопи; сутність, особливості, форми й методи фінансового забезпечення розвитку підприємств представлені у роботах Е. Диби, Л. Зятковської, М. Забаштанського, О. Колодізева, В. Опаріна, Ю. Федосова. Серед зарубіжних науковців варто відзначити публікації В. Бочарова, В. Варнавського, А. Кейна, Л. Крушвіця, А.Дж. Маркуса та інших.

Разом з тим, потребує поглибленого дослідження визначення детермінант парадигми фінансового забезпечення сталого розвитку компаній та фінансових механізмів системної її реалізації.

Мета статті – обґрунтування передумов формування парадигми фінансового забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання та напрямків її реалізації.

Методологія дослідження. Основою дослідження є системний аналіз науково-прикладних аспектів сталого розвитку. У процесі дослідження використано такі загальнонаукові методи та прийоми: історичний метод, методи узагальнення і систематизації, індукції та дедукції, графічний, абстрактно-логічний та метод описового моделювання.

Виклад основного матеріалу. Соціально відповідальний бізнес – головна мета підприємств, що прагнуть досягти сталого розвитку при впровадженні потенціалу, відіграючи позитивну роль у суспільстві, демонструючи результати, які перевищують ринкові показники. Потреби управління сталим розвитком підприємства вимагають зміни у поглядах щодо формування політики фінансового забезпечення, що здійснюється на основі фінансової стратегії, де всі елементи посилюють свою дію і не суперечать один одному. Основні передумови розробки парадигми фінансового забезпечення сталого розвитку підприємств полягають у наступному:

– сучасні вимоги зовнішніх та внутрішніх користувачів щодо забезпечення соціально відповідальної діяльності підприємств, орієнтованої на реалізацію концепції сталого розвитку;

– трансформація підходів до розподілу і перерозподілу створеної вартості: 1) перерозподіл вільних коштів між підприємствами через фінансовий ринок з подальшим спрямуванням на фінансування їх сталого розвитку; 2) розподіл доданої вартості серед стейкхолдерів, що сприятиме забезпеченню сталого розвитку суспільства;

– необхідність підвищення потенціалу фінансового забезпечення сталого розвитку за рахунок використання інноваційних інструментів: фондового ринку (спеціальні платформи для відкритого розміщення акцій компаній), венчурного інвестування соціальної діяльності, прямого фондового інвестування, крауд-технологій (краудсорсінг, краудфандінг, краудінвестинг, краудлендінг), факторинг, фінансування на основі активів, альтернативні види кредитування (корпоративні облігації, сек'юритизація кредитів);

– подолання асиметрії щодо розкриття інформації про сталий розвиток підприємства, формування механізмів взаємодії із зацікавленими сторонами шляхом розкриття інформації про сталий розвиток в інтегрованій корпоративній звітності.

Вихідною позицією дослідження слугує гіпотеза про необхідність стабільного відтворення капіталу для забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання, що вимагає використання сучасних інструментів залучення фінансових ресурсів: самофінансування, банківського кредитування, бюджетного фінансування й кредитування, перерозподілу коштів, розміщення фінансових інструментів і боргових зобов'язань. Для розуміння найбільш актуальних проблем вітчизняних підприємств розглянемо процес розвитку парадигми фінансового забезпечення, тобто оптимізації співвідношення форм та обсягів фінансових ресурсів господарської діяльності, що спрямовані на підвищення ефективності фінансування сталого розвитку українських підприємств.

Загальний аналіз та систематизація етапів становлення парадигм фінансового забезпечення сталого розвитку компаній вказує на те, що в сучасних умовах фінансове забезпечення представляє собою предметну площину ефективного й оптимального вирішення завдань у сфері фінансово-господарської діяльності, орієнтованих на реалізацію фінансового потенціалу з метою нарощування ринкової вартості суб'єкта господарювання, побудовану на міждисциплінарній та трансдисциплінарній взаємодії інструментів і методів фінансів та управління спрямованих для досягнення довгострокових цілей розвитку [8, с. 170].

Класичний підхід до фінансового забезпечення відтворювальних процесів розглядається як процес покриття витрат за рахунок фінансових ресурсів, акумульованих суб'єктами господарювання і державою. На рівні компанії фінансове забезпечення

– це процес формування і використання фінансових ресурсів для задоволення потреб суб'єкта господарювання, регламентованих відповідними нормативними актами, які визначають способи їх мобілізації, розподілу і використання на всіх рівнях господарського управління. При цьому, зазначено, що здійснюють його за допомогою використання методів залучення ресурсів: самофінансування, банківського кредитування, бюджетного фінансування й кредитування, перерозподілу коштів, розміщення фінансових інструментів і боргових зобов'язань [11].

Формування вихідних методологічних положень фінансового забезпечення сталого розвитку підприємств в даному дослідженні ґрунтується на використанні сукупності концепцій: капіталу, сталого розвитку, максимізації ринкової вартості, вартісно-орієнтованого управління, фінансової стійкості, фінансового забезпечення сталого зростання, системи збалансованих показників, безперервності, стейкхолдер-менеджменту.

Пріоритетні напрямки системного використання вказаних концепцій для розробки парадигми сталого розвитку компаній представлено в табл. 1. Результати дослідження фундаментальних концепцій контролю дозволили визначити напрямки їх використання. Головна роль відводиться концепції сталого розвитку, яка використовується для розробки методологічних засад фінансового забезпечення економічної, соціальної і екологічної складових розвитку компанії.

Концепція сталого розвитку визнана світовою спільнотою як домінуюча ідеологія розвитку людської цивілізації у XXI ст. (Декларації першої конференції ООН з навколишнього середовища в Стокгольмі (1972 р.), наукові доповіді Римського клубу (1997 р.) окреслили зв'язок економічного і соціального розвитку з проблемами навколишнього середовища і сформулювали ідею переходу цивілізації до стану «глобальної динамічної рівноваги» [24]. Реалізація цієї концепції проявляється в методології та методиці інтегрованої оцінки сталого розвитку суб'єктів господарювання. Базовими складовими цієї теорії є економічний, соціальний та екологічний аспекти сталого розвитку.

Концепція капіталів передбачає різне поєднання капіталів в процесі створення продукту. Існує об'єктивна закономірність, що сталий розвиток залежить від внеску різних видів капіталів, вказаних вище. Капітали є джерелами створення цінності. В рамках реалізації концепції капітал – це запас вартості, якому притаманне збільшення, зменшення або трансформація, внаслідок діяльності суб'єкта господарювання.

Концепція максимізації ринкової вартості підприємства, автором якої є американський економіст Герберт Саймон [4], корелює з концепціями сталого розвитку і соціальної відповідальності бізнесу. Згідно з теорією для зростання добробуту власників підприємства необхідно реалізувати комплекс цілей: ринкових (прибутков, рентабельність власного капіталу), фінансово-економічних (ніша на ринку, ринкова

частка, темпи збільшення майнового потенціалу), виробничо-технологічних (рентабельність виробництва, зниження собівартості, диверсифікація) та соціальних (екологічність, залучення працівників до управління, плинність кадрів) [14]. Індикатором сталого розвитку є ринкова вартість підприємства, яка відображає складну систему взаємовідносин із зовнішнім середовищем, в тому числі з інвесторами, з приводу залучення капіталу в рамках зони граничної

ефективності його використання, для перетворення потенційних можливостей в отримання економічних вигод (економічного прибутку). Дана система реалізується за допомогою механізмів фондового ринку. Концепція полягає у побудові моделей оцінки ринкової вартості, а оцінка ринкової вартості й ефективності використання капіталів мають одну і ту ж методологічну основу.

Таблиця 1

Напрямки використання фундаментальних концепцій для розробки парадигми фінансового забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання

Концепція, модель	Пріоритетні напрями фінансової політики та використання концепцій для компаній, орієнтованих на сталий розвиток	Індикатори (об'єкти) фінансового забезпечення сталого розвитку
Концепція сталого розвитку	Фінансове забезпечення соціальної і екологічної діяльності	Позитивні екологічні та соціальні ефекти
Концепція капіталів	Поєднання різних видів капіталів в процесі створення цінності	Запас вартості капіталів
Концепція максимізації ринкової вартості компанії	Зростання добробуту власників підприємства	Рентабельність власного капіталу, ринкова вартість
Концепція вартісно-орієнтованого управління	Інтеграція капіталів (фінансовий, виробничий, інтелектуальний, людський, соціально-репутаційний і природний) з метою створення продукту та відтворення капіталу в фінансовій формі	Економічно додана вартість (EVA)
Концепція фінансового забезпечення сталого зростання компанії	Формування раціональної структури капіталу	Економічно додана вартість (EVA)
Концепція безперервності	Збалансування інтересів різних груп економічних відносин. Стійке відновлення нового фінансового циклу, що забезпечує прибутковість	Рівень фінансового потенціалу відтворення вартості компанії
Концепція системи збалансованих показників	Оцінка реалізації стратегії фінансового забезпечення розвитку підприємства на основі фінансових і нефінансових показників	Нефінансові показники, що розкривають хід реалізації стратегії
Концепція стейкхолдер-менеджменту	Забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку компанії на основі формування нової моделі відносин зі стейкхолдерами	Темп(ЧП) > Темп(П) > Темп(ВР) > Темп(А) > Темп(Ч) > 1
Концепція фінансової стійкості	Функціонування економічної системи в майбутньому за умови самофінансування і своєчасного виконання своїх зобов'язань	Платоспроможність, фінансова стійкість. Оптимальне співвідношення між прибутковістю, платоспроможністю і ризиком компанії

Джерело: сформовано авторами на основі узагальнення результатів проведеного дослідження.

Теорія вартісного управління синтезує в собі концепції: вартості капіталу [6], доданої вартості, вартості для акціонера [2; 5] та орієнтує на досягнення головної мети – максимізації добробуту власників підприємства, яка забезпечується шляхом максимізації його ринкової вартості на довгострокову перспективу. Основою цієї концепції є гіпотеза про те, що вартість втілюється в капіталах, які використовуються і змінюються під впливом різних чинників та залежать від внеску капіталів в створення вартості. Звідси випливає висновок, що вартість і її похідні фінансові характеристики є результативними показниками потенціалу сталого розвитку компанії.

Теорія фінансового забезпечення сталого зростання компанії [Sustainable Growth Models] започаткована Джеймсом Ван Хорном [7] та Робертом Хиггинсом [3]. Базовими складовими реалізації цієї концепції є: 1) джерелом формування капіталу сталого зростання є оптимальне співвідношення кредиторської заборгованості та власних коштів; 2) пріоритетом є використання прибутку при формуванні раціональної структури джерел фінансових ресурсів компанії, що забезпечує збалансування цілей компанії; 3) розробка моделі сталого зростання компанії, яка враховує зміни власного капіталу, прибуток, ефект фінансового важеля, дивіденди; 4) варіативні розрахунки сценарію

вибору джерел фінансування сталого розвитку підприємств у розрізі економічної, соціальної і екологічної діяльності.

Концепція системи збалансованих показників (Balanced Scorecard –BSC), авторами якої є Девід Нортон і Роберт Каплан (1990 р.) [9; 12], є методологічною основою розмежування фінансових і нефінансових показників компанії за чотирма аспектами: фінанси; клієнти; бізнес процеси; навчання і розвиток. Поєднання фінансових і нефінансових показників надає можливість здійснити моніторинг реалізації фінансової стратегії та оцінити майбутній і поточний потенціал фінансового забезпечення розвитку компанії.

Концепція безперервності започаткована в 1999 р. Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [10] та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [15]. Основними припущеннями реалізації цієї концепції є: поточна і стратегічна оцінка потенціалу сталого розвитку підприємства з метою забезпечення його безперервної діяльності; вибір раціонального

$$\begin{array}{c}
 \text{Темп(ЧП)} > \text{Темп(П)} > \text{Темп(ВР)} > \text{Темп(СА)} > \text{Темп(Ч)} > 11 \leq \text{Темп(Д)} \\
 \text{ЧП} \rightarrow \text{П} \rightarrow \text{ВР} \rightarrow \text{СА} \rightarrow \text{Ч} \rightarrow 1 \\
 \uparrow \\
 \text{Д}
 \end{array}$$

- де Темп – темп зростання показника;
- ЧП – прибуток після виплати процентів і податків;
- П – прибуток до оподаткування;
- ВР – виручка від реалізації продукції;
- СА – активи;
- Ч – чисельність працівників;
- Д – сплачені дивіденди;
- ЧП → П означає: Темп(ЧП) > Темп(П).

Отже, головною умовою гармонізації інтересів різних груп суб'єктів економічних відносин є збереження вартості підприємства [13, с. 77]. Тому система показників сталого розвитку на основі критеріїв оцінки балансу інтересів стейкхолдерів підприємства є підґрунтям формування стратегії фінансового забезпечення сталого розвитку підприємства.

Концепція фінансової стійкості заснована на закономірності відтворювальних процесів капіталу, тобто генерації прибутку в нову вартість підприємства. Як економічна категорія вона залежить від умов і перспектив росту чи зниження ефективності фінансово-економічної діяльності, тобто відображає не тільки стан дійсного потенціалу (комплексна характеристика, що відображає ефективність функціонування підприємства) на даний момент часу, але і невикористані фінансові можливості). Проявом концепції є посилення ефекту фінансового важеля, якісна зміна фінансових відносин і структури джерел фінансування підприємства, яка базується на задоволенні фінансових потреб підприємства, покликана сприяти збільшенню його ринкової вартості і нагромадження фінансового потенціалу.

варіанту стратегії фінансування сталого розвитку підприємства; визначення відхилень цільового вектора від заданих параметрів стратегії фінансового забезпечення і нормативів та контроль за її реалізацією; оцінка сталого розвитку за критеріями створення доданої вартості, ринкової вартості і потенціалу відтворення капіталу.

Такий підхід передбачає забезпечення збалансованості функцій капіталу підприємства та інтересів різних зацікавлених сторін. Це зумовлює необхідність вдосконалення методології фінансового забезпечення сталого розвитку підприємства.

Концепція стейкхолдер-менеджменту, автором якої є Е. Фрімен [1], орієнтує на: узгодження взаємовідносин підприємства зі стейкхолдерами; вибір вектора сталого розвитку на перспективу; обґрунтування способів підвищення ефективності використання капіталів для отримання вигід підприємству, стейкхолдерам і суспільству в цілому. В загальному вигляді формалізацію системи показників балансу інтересів можна представити таким чином:

Результати критичного аналізу фундаментальних теоретичних надбань сталого розвитку компаній та їх розвиток за допомогою нових постулатів та гіпотез, які є адекватними завданням управління фінансовим забезпеченням, стали підґрунтям розробки парадигми (рис. 1). Вихідними теоретичними положеннями парадигми фінансового забезпечення сталого розвитку є:

– орієнтованість фінансового забезпечення на соціальну відповідальність бізнесу. Це означає, що розробка і реалізація парадигми сталого розвитку можливі при дотриманні наступних умов: тісне взаємопроникнення, взаємозбагачення соціальної теорії з реальною соціальною практикою, економічною політикою; критичний аналіз існуючих концепцій, теорій, моделей та пошук точок їх дотику; аналіз факторів, які впливають на соціальну, екологічну, економічну складову сталого розвитку компанії. З позиції середовища функціонування усі фактори поділяються на зовнішні (некеровані) та внутрішні (керовані), що сприяють направленим закономірним змінам кількості та якості його суб'єктів й об'єктів, що обумовлюють перехід до нових рівнів організації функціонування компанії;

– системний підхід до формування парадигми фінансового забезпечення сталого розвитку підприємства, визначення його ключових елементів та принципів реалізації парадигми і функціональної спрямованості. Системне дослідження капіталів (фінансового, виробничого, соціального, природного, інтелектуального, людського) дозволяє проаналізувати тенденції і їх роль в забезпеченні сталого розвитку підприємств та оцінити внесок капіталів в створення доданої вартості;

– індикатором формування стратегії фінансового забезпечення сталого розвитку підприємства є його вартість. Вартість – це інтегральна характеристика, що відображає, з одного боку, сукупну оцінку фінансових показників діяльності підприємства, тобто вектор його сталого розвитку, а з іншого, – виступає регулятором розподілу вартості для різних учасників економічних відносин. Звідси, визначення керованих параметрів і способів регламентації процесів збереження і відтворення вартості підприємства є ключовим елементом на всіх етапах формування стратегії фінансового забезпечення сталого розвитку підприємства [13, с. 95]. Виходячи з того, що вартість підприємства залежить від корисності його доходів і пов'язаних з ними ризиків

необхідно враховувати, що критеріями впливу типу фінансування на вартість підприємства є середня вартість капіталу, яка може змінюватися залежно від його структури;

– процес формування стратегії фінансового забезпечення передбачає: аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на фінансове забезпечення сталого розвитку підприємства; обґрунтування потреби формування та вибору джерел фінансування сталого розвитку підприємства; оцінювання внеску капіталів підприємства в створення доданої вартості підприємства; інтегрована оцінка потенціалу сталого розвитку підприємства; вибір стратегії фінансового забезпечення за критеріями вартості та ризику бізнесу.

Рис. 1. Модель парадигми фінансового забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання
Джерело: розроблено авторами.

Визначеність у змістовному наповненні, форм прояву фінансових ресурсів, функціональній спрямованості різних аспектів діяльності сприяє подальшому розвитку методологічних засад фінансового забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання та розумінню його системного характеру.

Висновки. Підвищення рівня соціально відповідальної діяльності підприємств обумовлює необхідність формування нової парадигми фінансового забезпечення їх сталого розвитку. Обґрунтовані передумови та елементи парадигми фінансового забезпечення сталого розвитку підприємств надають цілісне уявлення щодо

розв'язання проблем у цій сфері. На основі дослідження базових концепцій парадигми фінансового забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання визначено пріоритетні напрямки їх реалізації. Доведено, що вартість підприємства відображає складну систему економічних взаємовідносин і є результуючим показником потенціалу сталого розвитку підприємства. Сталий розвиток залежить від внеску різних видів капіталів, тому необхідним є вдосконалення методики аналізу ефективності використання капіталів. Системне дослідження капіталів (фінансового, виробничого, соціального, природного, інтелектуального, людського) дозволяє проаналізувати тенденції та їх

роль в забезпеченні сталого розвитку підприємств та оцінити внесок капіталів в створення доданої вартості. Вартість, створювана підприємством виявляється в збільшенні, зменшенні або трансформації капіталу в результаті виробничо-господарської діяльності та забезпечує з одного боку вартість, створювану для самого підприємства шляхом повернення інвестицій постачальникам фінансового капіталу та вартість для зацікавлених сторін і суспільства в цілому.

Подальші дослідження слід спрямувати на деталізацію та розкриття складових парадигми фінансового забезпечення сталого розвитку для розробки ефективних інструментів реалізації можливостей компаній в сфері екологічного та соціально-економічного сталого розвитку.

4 Список використаних джерел

1. Freeman R. E. *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Boston, 1984.
2. Rappaport A. *Creating shareholder value: A guide for manager and investors*. S.L.: Free Press, 1997. 224 p.
3. Robert C. Higgins. *How Much Growth Can a Firm Afford? Financial Management*. Vol. 6, No. 3 (Autumn, 1977), pp. 7-16.
4. Simon Herbert. A Behavioral Model of Rational Choice. *The Quarterly Journal of Economics*, 1955. Volume 69, Issue 1, pages 99–118.
5. Stern J. M., Shiely J. S. The EVA challenge. *Implementing value added change in an organization*. N.Y.: John Wiley and Sons, 2001. 240 p.
6. John Burr Williams. *The Theory of Investment Value*. Front Cover. Sterling Book House, 2007, Investment analysis. 640 p.
7. Van Home, James C. *Sustainable Growth Modeling. Journal of Corporate Finance*. Winter 1988, № 1, p. 19-25.
8. Боярко І. М. Рахівництво у фінансах підприємств в умовах інформаційної економіки: дис. ... д-ра екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит»; ДВНЗ «Університет банківської справи». Київ, 2019.
9. Внедрение сбалансированной системы показателей / Horvath & Partners; пер. с нем. 2-е изд. М., 2006, с. 53.
10. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
11. Зятковська Л. І. Методологічні засади фінансового забезпечення підприємств. *Фінанси України*. 2007. № 6. С. 150.
12. Каплан Р. С., Нортон Д. П. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию: пер. с англ. М., 2005.
13. Костирко Л. А. Фінансовий механізм сталого розвитку підприємств: стратегічні орієнтири, системи забезпечення, адаптація: монографія. Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2012. 474 с.
14. Микуляк О. В. До питання про концептуальні основи фінансового менеджменту. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2015. Т. 20, Вип. 2(1). С. 151-155.
15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затв. наказом Міністерства

фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

16. Трофимова В. В. Концепція сталого розвитку як основа постіндустріальних моделей розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 8. С. 33-37.

4 References

1. Freeman, R. E. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Boston.
2. Rappaport, A. (1997). *Creating shareholder value: A guide for manager and investors*. S.L.: Free Press.
3. Robert C, Higgins (1977). *How Much Growth Can a Firm Afford? Financial Management*, 6(3), 7-16.
4. Simon, Herbert A. (1955). A Behavioral Model of Rational Choice. *The Quarterly Journal of Economics*, 69(1), 99–118.
5. Stern, J. M. (2001). The EVA challenge. *Implementing value added change in an organization*. John Wiley and Sons.
6. Williams, J. B. (2007). *The Theory of Investment Value*. Sterling Book House, 2007, Investment analysis.
7. Van Home, James C. (1988). *Sustainable Growth Modeling. Journal of Corporate Finance*, (1), 19-25.
8. Bojarko, I. M. (2019). *Rachivnyctvo u finansach pidpryemstv v umovach informacijnoi ekonomiky [Accounting in the finance of enterprises in the conditions of information economy] (Dissertation)*. Kyiv: Universytet bankivskoji spravy.
9. Vnedrenies balansirovannoy sistemy pokazateley. (2006). Horvath & Partners, (Trans. from the German, 2nd edition). Moskva.
10. Verkhovna Rada Ukrainy. (1999). *Pro bukhgalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini [On Accounting and Financial Reporting in Ukraine]*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
11. Zyatkovskaya, L. I. (2007). *Metodolohichni zasady finansovoho zabezpechennya pidpryemstv [Methodological principles of financial support of enterprises]*. *Finansy Ukrainy*, (6), 148–155.
12. Kaplan, R. S. & Norton, D. P. (2005). *Sbalansirovannaya sistema pokazateley. Ot strategii k deystviyu [Balanced scorecard. From strategy to action]*. Moskva.
13. Kostirko, L. A. (2012). *Finansovij mehanizm stalogo rozvitku pidpryemstv: strategichni oryentyry, systemy zabezpechennja, adaptacija [Financial mechanism of sustainable development of enterprises: strategic guidelines, systems of support, adaptation]*. Lugansk: Vyd-vo «Noulidzh».
14. Mykuljak, O. V. (2015). *Do pytannja pro konceptualjni osnovy finansovogho menedzhmentu [On the conceptual framework of financial management]*. *Visnyk Odesjkogho nacionaljnogho universytetu. Serija: Ekonomika*, Vol.20, 2(1), 151-155.
15. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2013). *Nacionaljne polozhennja (standart) bukhgalterskjogho obliku 1 «Zagaljni vymoghy do finansovoji zvitnosti» [National Accounting Standard 1 "General Reporting Requirements"]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
16. Trofymova, V. V. (2010). *Kontseptsiiia staloho rozvytku yak osnova postindustrialnykh modelei rozvytku [The concept of sustainable development as the basis of post-industrial development models]*. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, (8), 33–37.